

МЕТАФИЗИЧЕСКИЯТ ГЕНЕЗИС НА ОНТОЛОГИЯТА

Георги Донев

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Резюме. В статията се изследва метафизическият генезис на онтологията. Дефинирани са две форми на метафизическото мислене. Първата форма е определена като догматическо метафизическо мислене. Тя съдържа субстанциална форма на съществуване, която се експлицира чрез онтична априорна семантика и поражда противоречия, които се констатираат посредством езика на класическата логика. Втората форма е определена като критическо метафизическо мислене, което е безобектно и съдържа логически синтаксис, който задава априорни граници на възможната семантика на съществуването на обектите на трансценденталното съзнание. В този смисъл онтологията е релативна семантика, която следва от метафизическата критика на онтичната форма на съществуване.

Ключови думи: метафизика; онтология; трансцендентален език; критично мислене

Тезата на изследването е да обоснове генезиса на онтологията, като следствие на априорния език на критическата метафизика. Онтологията се дефинира като релативна семантика на трансценденталното съзнание и самосъзнание. По този начин могат се определят онтологичните граници на съществуване на трансценденталното съзнание и възникването на негови възможни трансцендентални семантики. Критическото метафизическо мислене е безобектен трансцендентен език, който е независим от логико-гносеологическата система на съзнанието, но който детерминира обектността на мисленето на трансценденталното съзнание. Затова мисленето, разбирано като познание, се интерпретира чрез трансцендентална онтология, т.е. онтология, чийто език е семантично потенциално отворен, тъй като е конституиран от предобектността на критическото метафизическо мислене. Това означава, че обектите на познанието не могат да бъдат изведени от трансцендентна форма на обектност на съществуването, чийто критерий за допустимост е формалнологическото класическо обосноваване на изводимост от предзададен онтичен обект.

В този смисъл критическото метафизическо мислене на съществуването не може да бъде описано със закона за тъждеството на класическата логика и обектността на мисленето във формата на съзнанието. Трансцендентността на мисленето е априорна форма на битие, което е битие, различно от мисленето на съществуването във формата на трансцендентен обект. Тази форма на мисленето е априорна основа, която определя логически потенциалната семантика на езика на съзнанието, докато догматичното метафизическо мислене определя онтични априорни граници на съществуването на обектите на съзнанието. Това ограничение определя аналитичната логическа форма на обосноваване на съществуването на обектите на съзнанието, което означава, че те са следствие на онтична предикативност на субстанциален обект.

В този смисъл некритическото мислене догматизира непосредствената форма на съществуването, а следствието е, че всяка интерпретация се осъществява от произволна семантика на онтичния език. Догматичният метафизически език може да бъде определен като „затворен“, защото възможните интерпретации са зависими от актуалната онтична форма на субстанциалното съществуване. Критическото метафизическо мислене определя семантичната релативност на езика на съзнанието. Догматичният метафизически затворен семантичен език се получава от неоправданата екстраполация на законите на класическата формална логика от равнището на съзнанието или от обектната интерпретация на мисленето върху трансцендентен предгносеологически обект, който съдържа актуално всички възможни интерпретации на съзнанието.

Въвеждането на субстанциален логически субект елиминира трансцендентната форма на мисленето, защото я свежда до изводимост чрез логическите закони на догматичния метафизически език, който описва трансцендентната обектност. В този смисъл, от гледна точка на логиката на обектния език, не съществува разлика между предметната обектност на метафизиката и гносеологическия и онтологичен обект на съзнанието. Разграничаването на критическото трансцендентно мислене може да се осъществи чрез показването на неговата независимост от логическите закони на догматичния метафизически език, който описва трансцендентната обектност.

По този начин може да бъде експлицирана границата на догматичния метафизичен език и въвеждането на онтологична интерпретация, която не допуска присъствието на онтична форма на съществуване в гносеологическата структура на съзнанието. Критическото метафизическо мислене онтологизира съзнанието и определя граници за приложението на класическия логически език.

В този смисъл, онтологията трябва да се разбира като интенционална интерпретативна форма на критическото метафизическо мислене (Enchev, 2019: 64). Това означава, че критическото мислене въвежда критерий за истина чрез априорно деонтизиране на съществуването. От това следва, че онтологията е

резултат от въвеждането на логически граници на онтичната форма на съществуването. Поради неприложимостта на класическия логически закон на тждеството към трансцендентната форма на мислене изводимостта чрез закона за изключеното трето също се оказва неприложима.

Трансцендентното мислене не е тждествено на никаква форма на обектност, поради което онтологичната интерпретация на мисленето като семантика на езика на съзнанието не може да бъде изведена като следствие от съществуването на трансцендентната семантична субстанциализация на съществуването. Законът за непротиворечието на съществуването на всеки онтологичен модел се дефинира в класическата логика спрямо обектността на мисленето. В случая с метафизическата обектност на мисленето този закон обосновава необходимостта на всяко онтологично съществуване, което на метаравнище не противоречи на предикатите на трансцендентната обектност и на равнище съзнание няма взаимно изключващи се предикати.

По този начин класическият закон за достатъчното основание може да се разглежда като логическа форма на принадлежността на онтологичното съществуване към трансцендентната обектност на съществуване. Това означава, че априорната семантична абсолютизация на метафизическия език определя всички възможни интерпретативни форми на обектния език на съзнанието. Но метафизическата абсолютизация на обектния език поражда противоречия, защото в рамките на класическата логика няма ограничения за приложението на понятието съществуване към формата на обектността, т.е. към мисленето на трансцендентната обектност и обектността на съзнанието. Затова от позицията на некритическото метафизическо мислене е възможно формулирането на самореферентно твърдение за съществуването на трансцендентна форма на обектност.

Това твърдение се обосновава като принцип на догматична метафизическа система и определя възникването на противоречия в онтичните интерпретации на съзнанието. Онтологизацията на съзнанието е форма на трансцендентална критика на универсализацията на езика на класическата логика, който е детерминиран от допускането на съществуването на априорна форма на трансцендентна обектност и обектно мислене. Следователно, за да се запази приложението на класическата логика, е необходимо да се ограничи сферата на нейната приложимост. Ограничението би елиминирало противоречивостта на онтичните модели на класическата логика и би гарантирало нейното аналитично приложение в структурата на онтологични модели, чиято семантика е генерирана от езика на критическата метафизика. Формалната противоречивост на моделите на класическата логика не следва от нейния синтаксис, а от семантичната абсолютизация на трансцендентен обект.

Исторически пример за неразличаването на онтично от онтологично доказателство за „съществуване“ са псевдоонтологичните доказателства

за съществуването на Бога (Анселм). Следователно, за да се елиминира противоречивостта на моделите на класическия логически език, е необходимо елиминиране на семантичната абсолютизация на принципа на некритическия метафизически език. Критическата метафизическа определеност на съществуването означава неговото феноменологизиране, защото обектността не генерира смисъл на онтологичната интерпретация на мисленето. Резултатът от критиката на догматичното мислене е ограничаването на класическия логически език чрез забраната за мисленето на трансцендентен обект.

Ограничението за възможността на мисленето на трансцендентната обектност и нейното класическо логическо следствие като обектност на мисленето в структурата на съзнанието се определя от трансцендентната безобектност на мисленето, която като метафизически принцип е „битие“. В този смисъл, критическият битиен език определя несубстанциалната онтологизация на съществуването. За преодоляването на постулата за фундаменталната онтична форма на обектността на мисленето е необходимо разкриване на трансцендентното битийно основание на класическия обектен език на съзнанието. Начин за разкриването на трансцендентния генезис на онтологията е експликацията на независимостта на трансцендентното безобектно мислене от законите на класическия логически език. Принципът на „битие“ е трансцендентен мисловен акт, който експлицира предобектната езикова възможност за обектното обосноваване на съществуването в езика на съзнанието.

По този начин онтичната семантика на трансцендентния език се изключва и критическото метафизическо мислене ограничава приложението на езика на класическата логика до онтологичната интерпретация на мисленето в системата на съзнанието. В този смисъл, трансцендентният безобектен език на мисленето определя априори границите на съществуването на обектите, към които може да се приложи езикът на класическата логика. Обектът на мисленето е логически непротиворечив само при условие че е проявено трансцендентното езиково основание на неговата генеза. Именно след проявяването на безобектността на трансцендентното мислене възниква логическата възможност за назоваването на обекта на мисленето и съответно превръщането му в обект на познанието. В този смисъл, критическото метафизическо мислене задава формалната възможност за възникването на обекта или определя понятието съществуване на обектността.

Тази методологическа позиция обосновава тезата, че класическият логически език се прилага само към съществуването на проявения в езика обект. В този смисъл, обектът е езиково явление и неговата онтологична интерпретация се определя от непротиворечивостта на трансцендентното мислене. Може да се направи опит за обосноваване на непротиворечивостта на трансцен-

дентното мислене чрез логическата форма на съществуване на класическата формална логика, тъй като за трансцендентното мислене не може да бъде формулирано самореферентно твърдение, както е в случая с трансцендентната обектност на догматичната метафизика. Но това е невъзможно, защото феноменологичното дефиниране на понятието съществуване е следствие на критическото метафизическо мислене.

В този случай съществува фундаментална езикова асиметрия между трансцендентното мислене и феноменологизирания обект. При аргументирането на съществуването на обектността се използва класическият закон за противоречието, приложен към трансцендентната обектност на мисленето. Асиметрията на импликацията между трансцендентно мислене феноменологизиран обект елиминира приложението на класическия закон за противоречието, който интерпретира абсолютизираната форма на обектно съществуване и го заменя със закон, който изключва алтернатива, т.е. съществуването не може да бъде формализирано като логически инвариант за аргументирането на критическото метафизическо мислене. Това означава, че противоречивостта на абсолютизираната форма на обектно съществуване се преодолява чрез феноменологизирането на обектността.

В този смисъл, законът на класическата логика за противоречието се прилага само към априори експлицираното феноменологично съществуване на обект за елиминирането на възможни противоречиви предикати при неговия анализ. Законът за изключеното трето трябва да се разбира като извеждане на противоречие, при положение че се отрича феноменологизираната форма на съществуване на обекта. Законът за тъждеството означава, че в процеса на познавателното изследване обектът остава винаги тъждествен на феноменологично ограниченото понятие съществуване. Законът за достатъчното логическо основание за съществуване означава, че от феноменологизираното съществуване априори е елиминирана възможността за противоречивост на обектното мислене.

Преодоляването на трансцендентното обектно основание на класическата логика води до преосмисляне на абстрактното понятие съществуване, което е тъждествено на обектната непротиворечивост на мисленето. Основната корекция на абстрактното понятие съществуване е в това, че неговата логическа допустимост трябва се основава на предобектната трансцендентна форма на битийния език. Това води до преосмисляне на интерпретацията на законите на класическата логика и до опровержение на необходимостта на трансцендентно обектно основание за логическа изводимост на съществуването, което е основа за онтична интерпретация на мисленето.

От гледна точка на критическото метафизическо мислене се оказва, че понятието за обектно съществуване съвсем не е очевидно и елементарно, за да бъде положено в основата на логическото обосноваване на онтологи-

зацията на съществуването във формата на трансценденталното съзнание. Именно „очевидното“ допускане за елементарността – неделимостта на „съществуването“ води до семантичната субстанциалност на догматичния метафизически език и неговата иманентна онтична противоречивост, която се установява чрез класическия логически език, който обосновава моделите на обектното мислене.

Онтичната теза за априорната семантизация на метафизическия език е разпространена сред съвременни изследователи, които полагат в основата на онтологията „безспорното“, в смисъл на очевидност, съществуване на първоначални елементи: „вещи“, „свойства“ и „отношения“, чиято комбинаторика поражда онтологичните модели. Тази псевдоочевидност субстанциализира обектния език и дефеноменологизира мисленето. От това следва „забравяне“ на критическото метафизическо мислене. „Вещите“ и „свойствата“ могат да бъдат интерпретирани единствено в езика на трансценденталното съзнание, което означава, че философското мислене не се свежда до логическо описание на възможните им отношения. Метафизическото критическо мислене е фундаментална предикативност, което се експлицира от априорния логически топос на всеки възможен логически субект. Така се постига методологическото елиминиране на трансцендентната форма на съществуването на обекта.

Псевдоочевидността на съществуването свежда философската „онтология“ до онтични модели на научно познание. Но експликацията на трансцендентното мислене опровергава фундаменталността на съществуването и конституира обекта на съзнанието с възможността за назоваването на обекта в структурата на езика. По този начин се елиминира априорната трансцендентна форма на съществуването и на тази основа се интерпретират логическите операции на класическия език.

В този смисъл, метафизическото мислене задава а priori онтологията във феноменологизирана форма на съществуване в структурата на трансценденталното съзнание. Така приложението на класическата логика се ограничава до феноменологизираната форма на съществуване, която експлицира генезиса на обектността на мисленето. Критическата метафизика поставя граници на съществуването единствено като предобектно трансцендентно мислене, което се експлицира, като безсубектен логически език. В този смисъл, критическото метафизическо мислене е основание на обектността на мисленето в съзнанието, тъй като всеки гносеологически обект е субект на логическо твърдение за съществуване или несъществуване.

По този начин се открива трансцендентният генезис на възможността за съществуването на обекта и феноменологичната форма, в която то може да бъде експлицирано в езика на съзнанието. Метафизическото безсубектно мислене поражда съществуването като функция на логическия език. Елими-

нирането на онтичната форма на трансценденция (некритическо въвеждане на трансцендентна семантика на съществуването) определя непротиворечивостта на трансцендентното мислене и задава априори истинността на съществуването в трансценденталното съзнание. В този смисъл онтологията е еквивалентна на логическата езикова възможност за съществуване на феномена. Онтологичната истина е истината на породеното в езика понятие „съществуване“.

Всеки конкретен обект, който интерпретира понятието съществуване, е непротиворечив. Затова конкретните онтологични модели на съществуването са взаимно непротиворечиви. В съвременните изследвания по методология на научното познание има противопоставяне на конкретни онтологични модели, като се търсят варианти за техния синтез. Логическо противоречие между конкретни интерпретации на обектното съществуване може да има само от позицията на метафизически непроявената форма на обектно мислене. Така нареченото онтологично противоречие е псевдопротиворечие, защото самото конституиране на съществуването на обектността в езика е непротиворечиво априори определено от критическото метафизическо мислене. Противоречие в обектния език може да съществува само ако съществуването на обектността е формализирано от класическата логика като описание на трансцендентната обектност на догматичното метафизическо мислене. Но метафизическото критическо мислене изключва тази възможност.

Наличието на противоречия в частнонаучните онтични модели показва абсолютизиране на съществуването, което означава постулиране на непосредствено мислене на обекта, без рефлексия за експликация на критическата метафизическа възможност за съществуване на обекта. Непосредственото логическо доказателство на съществуването „вещите“ и „свойствата“ не е възможно, затова и логическото обосноваване на такава обектност се оказва противоречиво, като изследваният обект остава в онтологично отчуждение.

Отчуждението, изразено в системата на нефеноменологизираното съзнание в разбирането на Хегел, е парадоксът на съществуването. Основата на противоречието следва от онтичната интерпретация на съществуването в догматичния метафизически език, като трансцендентна обектност. Този парадокс може да бъде преодолян, ако всяка специална теория за съществуване се онтологизира, т.е. деонтизира чрез критическото метафизическо изискване за ограничената приложимост на езика на класическата логика, и второ – ако той се прилага към феноменологизирана форма на обектност за обосноваване на нейната принадлежност към трансцендентна форма на предикативност – битиен език.

Тези трансцендентни изисквания към класическия логически език, а priori елиминират възможността за възникване на онтологични противоречия, защото не се допуска трансцендентното съществуване на „вещта сама по себе

си“ и екстраполацията на този тип съществуване върху логическото извеждане на конкретен онтологичен обект. В този смисъл, априорната синтеза не се разглежда като резултат на противоречиви твърдения, които разширяват познанието, а като принадлежност към феноменологизираната форма на съществуване.

Тази принадлежност определя приложението на закона за изключеното трето и неговото трансцендентално ограничение и ако то не бъде изпълнено, то обектът на мисленето остава противоречив. В този смисъл, критическото метафизическо мислене показва как може да се реконструира класическата формална логика така, че нейният формален апарат не само да констатира противоречия, а аргіогі да определя обекта на мисленето така, че да елиминира възможността за възникване на противоречия. От тази гледна точка трябва да бъде коригирана тезата, че е възможна синтеза на противоречията и че именно тази синтеза разширява познанието.

Критическото метафизическо мислене априори елиминира противоречивостта на понятието „съществуване“, затова е безсмислено да се говори за синтеза на противоречиви твърдения. Тезата за съществуването на синтеза на противоречия, и то във формата на методологическо изискване за разширяването на знанието, може да бъде формулирана само на равнището на съзнанието, което е детерминирано изцяло аналитично от трансцендентната обектност на мисленето, защото синтезата на противоречивите онтологични модели трябва да експлицира априорна за съзнанието завършена синтеза на трансцендентната обектност на мисленето.

Синтезата на онтологичните модели е възможна след проявяването на непротиворечивостта на съществуването в обектния език на мисленето. Онтологичните модели принадлежат на феноменологизираното съществуване и именно тази логическа езикова принадлежност определя истинността на тяхното съществуване. Априорната онтологична синтеза е еквивалентен на априорната деонтизация на понятието „съществуване“ от критическото метафизическо мислене. В този смисъл, онтологичната синтеза не е обединение на конкретни онтологични модели. Тя се определя от априорно условие на битийния език за елиминиране на противоречивостта на трансцендентния обектен език.

Принадлежността към така определената онтологична синтеза дава възможност за съпоставимост по истинност на съществуване на конкретните онтологични модели. Техният логически интенционал е езиково феноменологизираното съществуване, което преодолява трансцендентната семантична абсолютизация на обектния език. В този смисъл, феноменологичната синтеза остава семантично релативна и непротиворечива.

В развитието на критическата метафизика от Кант е показано как в системата на трансценденталната логика се реализира трансформирането на

трансцендентната обектност на класическото логическо мислене във феноменологизирана форма на съществуване. Математическите антиномии са формулирани общологически на основата на непосредствеността на съществуването (Kant, 1967: 460 – 475). Решението обаче не се осъществява чрез синтезата на противоречиви твърдения, а чрез логическа десубективизация на трансцендентната обектност на мисленето и феноменологизация на съществуването в логическата структура на трансценденталния език на съзнанието (Dimitrov, 2018: 345, 346, 350).

По този начин класическата логика не се прилага към априорна онтична семантика и не конституира догматичното мислене, а се ограничава като аналитична логическа форма за изводимост към априорно обосноваването според трансценденталните условия за съществуване обектност. Трансценденталната синтеза е независима от трансцендентно-обектната идея за съществуване и регламентира непротиворечивата логическа форма на обектността. Езикът на трансценденталната логика, като форма на критическо метафизическо мислене, феноменологизира съществуването. По този начин може да се обоснове тезата, че езикът на класическата логика се ограничава от езика на трансценденталната логика и сферата на нейното приложение се свежда до феноменологизирани обекти на съзнанието.

В този смисъл, се оказва, че формулираните чрез класическата логика противоречия са псевдопротиворечия, които се разрешават от трансценденталната синтеза на релативната семантика на обектността. Трансцендентната обектност на съществуването и класическата логическа форма на неговото обосноваване възниква единствено поради неосъщественото езиково експлициране на генериращата функция на критическото метафизическо мислене за феноменологизирането на съществуването. Трансценденталната логика е форма за езиково конструиране на обектността на мисленето, която преодолява противоречивостта на класическото мислене чрез елиминиране на абсолютността на понятието съществуване.

В логическата система на трансценденталния език съществува забрана за изводимост на обектното съществуване от онтичния постулат за непосредствеността на съществуването. Този ограничителен за класическото мислене принцип въвежда правила за конструиране на обектността, като елиминира трансцендентната обектност на мисленето. В този смисъл, трансценденталният език обектно се интерпретира чрез априорното въвеждане от критическото мислене на несубстанциални значения на съществуването. Онтологичният обект възниква само ако е построен според конструктивните правила на битийния език, защото този език експлицира априорната метафизическа възможност за елиминиране на противоречивостта на съществуването. По този начин се обосновава тезата, че онтологизацията на съществуването е следствие на езика на критическата метафизика.

ЛИТЕРАТУРА

- Димитров, И. (2018). Познавателна сила и не-способност за свобода – Кантови трихотомии. *Философия*, 4/2018, 343 – 358.
- Енчев, К. (2019). *От интенционалност към интензионалност*. София: SCRIBENS.
- Кант, И. (1967). *Критика на чистия разум*. София: БАН

REFERENCES

- Dimitrov, I. (2018). *Cognitive force and in-capability for freedom – Kantian Trichotomies*. *Filosofiya-Philosophy*, 4/2018, 343 – 358.
- Enchev, K. (2019). *From Intentionality to Intensionality*. София: SCRIBENS.
- Kant, I. (1967). *Critique of pure reason*. Sofia: BAN.

THE METAPHYSICAL GENESIS OF ONTOLOGY

Abstract. The paper analyzes the metaphysical genesis of the ontology. Two primary forms of metaphysical thinking are defined. The first form is defined as dogmatical metaphysical thinking. The latter includes the substantial form of existence, which is explicated through the ontic apriori semantics and leads to contradictions. These contradictions are established through the language of classical logic. The second form is defined as critical metaphysical thinking, which is objectless and contains logical syntax that sets apriori the boundaries of the possible semantics of the existence of the transcendental consciousness' objects. In this sense, the ontology is a relative semantics, which is a consequence of the metaphysical critique of the ontic form of existence.

Keywords: metaphysics; ontology; transcendental language; critical thinking.

✉ **Dr. Georgi Donev, Assoc. Prof.**

Web of Science Researcher ID: G-1172-2014

Scopus iD: 57193429042

ORCID iD: 0000-0002-0136-3204

South-West University

Blagoevgrad, Bulgaria

E-mail: donev@swu.bg